

Evaluering af håndværk og design

Hovedresultater fra EVA's evaluering

Håndværk og design

Dette hæfte præsenterer de overordnede resultater fra Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) evaluering af folkeskolens implementering af faget håndværk og design. Hæftet giver perspektiver til arbejdet med at udvikle faget på skolerne med det formål at klæde ledere og lærere på med udvalgte resultater fra evalueringen. Resultaterne kan danne afsæt for relevante overvejelser og drøftelser om, hvordan faget kan udvikles på skolerne.

Evalueringen bygger på interviews med både lærere, elever og ledere og sætter fokus på muligheder og udfordringer i skolernes arbejde med det nye fag. I forbindelse med evalueringen har EVA også gennemført en registeranalyse af andelen af lærere med linjefagskompetence på skolerne. Evalueringen er gennemført i 2019 på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK).

Hæftet er bygget op omkring to temaer. Det første tema sætter fokus på overvejelser om organiseringen af faget på skolerne og er målrettet ledere. Det andet tema er målrettet lærere og handler om arbejdet med undervisningen.

LEDERE: Organisering af faget

LÆRERE: Undervisning i faget

Nyt fag, nye udfordringer

Evalueringen viser, at lærere betragter håndværk og design som et nyt fag, der medfører helt nye udfordringer. Det skyldes, at faget erstatter de to tidligere fag, sløjd og håndarbejde, som har tilknyttet forskellige faglokaler, fagligheder og lærergrupper. Det stiller nye krav til gennemførelsen af undervisningen, til lærerens rolle og til samarbejdet mellem lærerne på skolen. En af de ændringer, der særligt optager lærere, er det nye fokus på designprocesser som fagets omdrejningspunkt.

Læs den fulde evalueringsrapport på: www.uvm.dk/Publikationer/2019/190927-Evaluering-af-folkeskolens-nye-fag-madkundskab-og-haandvaerk-og-design

Kort om håndværk og design

Håndværk og design er et obligatorisk fag i folkeskolen på et eller flere klassetrin inden for 4.-7. klasse. Faget har til formål at modernisere og styrke elevernes håndværksmæssige, kreative og innovative kompetencer. Håndværk og design erstatter sløjd og håndarbejde, og skolerne har haft mulighed for at indføre faget fra skoleåret 2014/15.

Håndværk og design integrerer elementer fra de to gamle fag, sløjd og håndarbejde. Dog er det ifølge vejledningen til faget kompetenceområdet design, som sætter rammen for undervisningen. Det betyder, at der vil være fokus på håndværk, udtryk og kommunikation, og at eleverne arbejder med en undersøgende og formgivende proces. De håndværksmæssige teknikker tilegnes jf. Vejledningen, når det giver mening i forhold til den givne designopgave (fra skoleåret 2020/2021 anbefales faget at ligge i 3.-6. klasse).

LEDERE

Organisering af faget

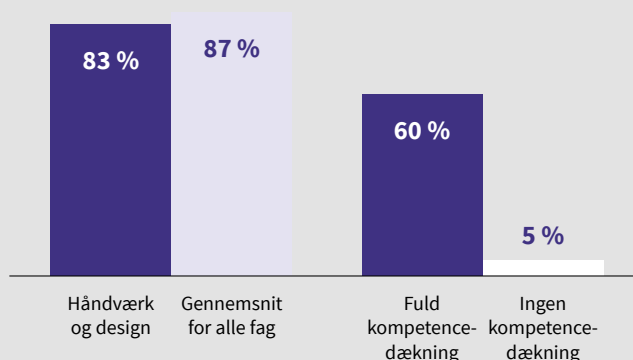

Kompetencedækningen

Evalueringen viser, at andelen af lærere, der har undervisningskompetence (det vil sige at lærerne har linjefag eller tilsvarende kompetence) i faget, er på 83 %¹. Det er lidt under den politiske målsætning for 2016/17 og fire procentpoint under det samlede gennemsnit for skolens fag. Tallet er et gennemsnit for alle landets skoler, og evalueringen viser, at der er stor forskel mellem skolerne. På 60 % af skolerne har alle lærere i håndværk og design undervisningskompetence. På 5 % af skolerne har ingen af lærerne i håndværk og design linjefag eller tilsvarende kompetence. Kompetencedækningen er dog steget stødt i løbet af de seneste fire skoleår. Blandt de lærere, der har undervisningskompetence, er nogle uddannede som enten håndarbejds lærere eller sløjdlærere, mens andre har den nye linjefagsuddannelse i håndværk og design.

Lærernes undervisningskompetence i håndværk og design

Skolernes kompetencedækning i håndværk og design

Organiseringen på skolerne

Der er variation i, hvordan skolerne organiserer faget håndværk og design. Bekendtgørelsen efterlader skolerne med fleksible rammer, og evalueringen viser variation i, hvordan faget er organiseret på skolerne. Det er fx forskelligt, hvor mange timer skolerne afsætter, og hvilke årgange fagene placeres på.

Lærere og ledere på de deltagende skoler er særligt optagede af fire elementer i organiseringen af håndværk og design: Kompetencer, holdstørrelse, tid til samarbejde og fælles faglokaler.

- Lærerne har kompetencer til forskellige dele af faget.** Lærernes kompetencer er forskellige og delte. Nogle lærere har linjefag i håndværk og design, mens andre typisk har linjefag i enten sløjd eller håndarbejde. Derfor kan det ofte være nødvendigt at sammensætte et team af lærere, der tilsammen har kompetencer til at dække fagets fagområder. Dog efterlyser lærere kompetenceudvikling for bedre at kunne leve op til den faglige bredde. Derudover efterspørger sløjd- og håndarbejds lærere kompetencer til at facilitere designprocesser, mens lærere med håndværk og designuddannelse bl.a. ønsker at komme på et sikkerhedskursus pga. reglerne for skærpet tilsyn.
- Store hold kan skabe uro i timerne.** Organiseringen af undervisningen fører ofte til, at holdene i håndværk og design lægges sammen på tværs af klasser med flere lærere i undervisningen ad gangen. Lærerne oplever imidlertid, at de store hold kan give udfordringer med bl.a. uro og støj i undervisningen. Derudover kan der være fysiske begrænsninger for, hvor mange der kan arbejde med symaskiner og drejebænke samtidigt.

- Lærere savner tid til samarbejde.** Lærerne efterlyser mere tid til samarbejde. I lighed med flere andre af skolens små fag er der ofte ikke afsat tid til teammøder og fælles forberedelse. Det på trods af at undervisningen i håndværk og design ofte varetages af et team af lærere, der bidrager med forskellige kompetencer.
- Fælles faglokaler.** For lærerne er det vigtigt, at faglokalerne integrerer og samler fagets forskellige kompetenceområder. Det gør det muligt at integrere materialer som stof og træ i samme forløb med dynamiske skift. Erfaringerne viser dog, at det kan gøres på forskellige måder. Det vigtigste er, at det er let for lærere og elever at bevæge sig mellem relevante materialer, maskiner og værktøj.

Refleksionsspørgsmål til ledere

Hvordan er kompetencefordelingen i teamet?

Vurder de design- og håndværksmæssige kompetencer i teamet sammen med lærerne, og afdæk eventuelle behov for faglig og kompetencemæssig udvikling.

Har holdene en tilpas størrelse?

Samarbejd med lærerne om at reflektere over, hvad holdenes størrelse betyder for undervisningen, og hvilke fordele og ulemper der ville være ved at justere dem.

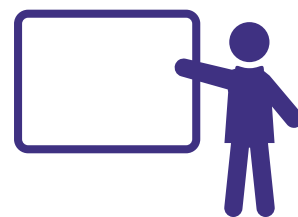
Er der tid til samarbejde?

Overvej, om lærerne har tid til at mødes og koordinere og udvikle undervisningen sammen, og hvorvidt det bør prioriteres højere.

1. Tallet er fra skoleåret 2017/18 og er de senest tilgængelige data i Datavarehuset om skolernes kompetencedækning.

LÆRERE

Undervisningen i faget

Fra mesterlære til projektundervisning

Håndværk og design er præget af projektundervisning. I det nye fag er der stort fokus på designprocesser og innovation, og det har betydet, at der er mindre mesterlære og mere projektundervisning sammenlignet med håndarbejde og sløjd. Det giver mulighed for at udvikle dynamiske og kreative læringsforløb for eleverne. Evalueringen viser dog også, at der er gode grunde til at indfase designprocesserne løbende, og at der stadig kan være behov for forløb, der sigter mod at lære eleverne at arbejde med forskellige konkrete typer værktøj og teknikker. Eleverne har brug for et grundlæggende kendskab til værktøj og teknikker, når de gennemfører mere komplekse, kreative projekter.

” Man skal passe på med at tro, at man skal have design med ind i alle processer, man laver. Det kan være, at der er nogle perioder, hvor vi arbejder intenst med design, og så har vi en anden periode, hvor vi arbejder intenst med håndværk.

Lærer i håndværk og design

Projektorienteret undervisning kalder på ny lærerrolle

Det nye fokus på designprocesser og innovation stiller nye krav til, hvad læreren skal have blik for i undervisningen. Det skyldes, at elever ofte arbejder med projekter, der inddrager forskellige materialer, værktøjer og teknikker i ét og samme forløb. Derfor er det vigtigt at overveje, hvordan læreren udfylder sin rolle bedst. I evalueringen peger lærerne på, at det er oplagt at indtage en mere faciliterende lærerrolle, som sætter elevens læring i centrum.

” Læreren bliver lidt mere faciliterende. Det er mere en slags læringsrum, hvor læreren faciliterer nogle forskellige retninger – i modsætning til i gamle dage, hvor alle skulle lave et skærebret. Eleven er med i sin egen læringsproces. På den måde er der en anden kultur i det her fag.

Lærer i håndværk og design

Eksempler på projektforløb

En ny slags slik

Eleverne skal i grupper udvikle nye typer lakridskonfekt, der skiller sig ud i form og farve. Forløbet starter med en kort introduktion til danske kunstnere, der har arbejdet med form og stærke farver. Undervejs skal eleverne idéudvikle og udarbejde arbejdsplaner og -tegninger for form og farve på deres slikfigurer. Eleverne kan selv vælge, om de vil arbejde med stof eller træ i deres prototyper.

Upcycling af genbrugstøj

Eleverne skal arbejde med at give ny værdi til gamle, brugte ting. Derfor købes der tøj i Røde Kors, som nogle elever sætter i stand, alt imens andre elever bygger en scene i træ. Finalen er et catwalk-show, hvor tøjet vises frem på den scene, eleverne har bygget. Forløbet kobles bl.a. med et fokus på bæredygtighed, entreprenørskab, designprocesser, tekstil- og træfaglighed.

Penalhuse

Eleverne skal designe og konstruere et penalthus. Opgaven har fri karakter, og det er derfor op til eleverne at vælge, hvilken form penalthuset skal have, og hvilke materialer de vil arbejde med i deres design. Nogle syer deres penalhuse i tekstil, andre bygger dem i træ. Der er også mulighed for at kombinere materialer. Hver elev laver sit eget produkt.

Kreativitet og valgfrihed motiverer elever

Evalueringen af håndværk og design viser, at eleverne motiveres af dynamikken i det nye fag. Dels er eleverne glade for at kunne vælge mellem materialer og værktøjer i løbet af et forløb, og dels motiverer det dem, når undervisningen – gennem et overordnet fokus på innovation og entreprenørskab – kobler sig til udfordringer og behov uden for skolen, som eleverne kan forholde sig til.

” Man skal prøve at finde på ting, som ikke er opfundet før, men som kunne hjælpe folk. Det er meget sjovt, for så bruger man også sin fantasi, og man bruger sin kreativitet, og det får vi også lov til nogle gange, hvor de siger, at nu må I lave en ting selv, og I bestemmer selv, om det skal være i hårdt materiale eller blødt materiale, men det skal være noget, der skal kunne hjælpe jer. Så det er ret fedt, at vi får lov til at prøve at lave noget selv.

Elev i håndværk og design

Refleksionsspørgsmål til lærere

Hvornår har eleverne brug for at lære nye teknikker inden et designforløb?

Inden et projektforløb kan du med fordel have for øje, i hvilket omfang eleverne har brug for at lære nye værktøjer eller nye teknikker at kende.

Hvad kendetegner min rolle som lærer i dag?

Overvej, hvilken rolle du indtager som lærer i håndværk og design i dag, og hvad det ville indebære at indtage en mere faciliterende rolle.

Hvad motiverer mine elever?

Reflekter over, hvad der motiverer lige netop dine elever i håndværk og design. Det kan fx være bestemte materialer eller fagets fokus på innovation og entreprenørskab, der løser problemer i samfundet.

Evaluering af håndværk og design

Hovedresultater fra EVA's evaluering

© 2019 Danmarks Evalueringsinstitut
Citater med kildeangivelse tilladt

Design: BGRAPHIC
Foto: iStock og Johnér

ISBN: 978-87-7182-296-0